

איוולת ה"הסדרה הכלכלית"

מאת ד"ר דורון מצא

מבט מבס"א מס' 2,159, 24 בספטמבר 2021

תקציר: בדומה לאשליית אוסלו שוויתורים טריטוריאליים לאש"ף יביאו לשלום המיוחל, התקווה שהקלות כלכליות ברצועת עזה ימתנו את הטרור של חמאס מנסה ליישם הגיון מערבי של ניהול סכסוכים על אויב פלסטיני שסופיות הסכסוך אינה מונח הנמצא בלקסיקון תרבותו הפוליטית.

הריגתו של לוחם מג"ב על-ידי מחבל חמאס בירי מטווח-אפס אינה משקפת רק שגיאה טקטית חמורה של צה"ל אלא עיוות אסטרטגי. ישראל, בדומה לארה"ב בהקשר האיראני, משתוקקת להסדרה עם חמאס. אולם בשני המקרים מדובר במשאלת לב שמאחוריה מסתתרת תפיסה לקויה של האויב המזכירה את הכישלון הישראלי המהדהד בהבנת פתח-אש"ף של ערפאת.

בתחילת שנות התשעים אימצה ישראל את תפיסת ההסדר המדיני לפיו מדיניות "שטחים תמורת שלום" תמוסס לחלוטין את הלוחמנות הפלסטינית ותביא לשלום המיוחל. התמוטטותו הסופית של תהליך אוסלו בעקבות מלחמת הטרור של ערפאת (המכונה בלשון מכובסת "אינתיפאדת אל-אקצא"), בה פתח זמן קצר לאחר שדחה את הצעתה הנדיבה של ישראל להסכם קבע, המחישה שהתנועה הלאומית הפלסטינית מעולם לא ראתה את הסכסוך במונחי הסדר מדיני המבוסס על פשרות טריטוריאליות אלא כמערכה ארוכת טווח שסופה השמדת ישראל.

כעשרים שנה לאחר קריסת התהליך המדיני מתעקשת ישראל לחזור בדיוק על אותה שגיאה תפיסתית מול חמאס, כשאת מקום ההסדר המדיני תופס רעיון ה"הסדרה הכלכלית". זו אותה הגברת בשינוי אדרת המבוססת על הסבת תפיסת ביטחון-תמורת-שטחים לרעיון של ביטחון-תמורת-כלכלה והרפיה חלקית של "המצור" על הרצועה.

תפיסה זו הפכה בשנים האחרונות לאבן פינה במדיניות ישראל כלפי עזה. היא השתלבה היטב עם חוסר העניין במערכה צבאית ברצועה, והדבקות בה הייתה כה רבה עד כדי כך שבעיוורונה נטתה ישראל לראות את המשך הטרור של חמאס כמעשה "סוררות" שאינו מייצג את הקו הרשמי של הארגון או כביטוי לחבלי לידה המלווים את תהליך מעבר התנועה להסדרה ארוכת טווח (הודנה) שתכלול ריסון מוחלט ומלא של פעולות הטרור.

גם מלחמת עזה בחודש מאי לא הביאה לשינוי בהשקפה הישראלית. נהפוך הוא, היא עיגנה את ההנחה שבעקבות הלחימה נוצרה בשלות להסדרה בלא להפנים את העובדה שבדומה לפתח-אש"ף שלא היה מוכן להשלים עם קיומה של ישראל ושילב

הידברות עם אלימות כן מתבססת האסטרטגיה של חמאס על שילוב בין משא ומתן לבן טרור. המדובר באסטרטגיה של "גם וגם" (גם הסדרה וגם "התנגדות") המאפיינת אף את איראן (גם משא ומתן עם ארה"ב וגם קידום תוכנית הגרעין) העומדת בסתירה מוחלטת לאסטרטגיה הישראלית המבוססת על מודל של "או או" (או עימות או הסדרה).

הלקח ההיסטורי אינו נעוץ רק בעובדה שאין הבדל מהותי בין פתח-אש"ף לבין חמאס, או בהבנה שישראל נוטה לחזור על שגיאותיה בכך שהיא מחילה על אויביה דפוסי חשיבה מערביים, אלא גם בכך שאיוולת מדינית אינה גזירת גורל. תחת שתחזור על אשליית ההסדר המדיני, מן הראוי שישראל תתפכח לאלתר מאשליית ההסדרה הכלכלית, או למצער תבין שזו אינה נושאת בחובה הבטחה למציאות של שקט ביטחוני.

המאמר התפרסם בישראל היום ב-31.8.2021.

* ד"ר דורון מצא הוא חוקר במרכז בס"א, מילא בעברו תפקידים בכירים במערך המודיעין הישראלי.